

Дата: 23.01.2023

Урок № 20

Тема. Оскар Вайльд (1854 – 1900). «Портрет Доріана Грея». Система образів. Еволюція головного героя. Роль фантастики у творі. Символіка.

Мета: поглибити знання учнів про творчість О. Уайльда; розвивати навички роботи з додатковою літературою, аналізу тексту, зв'язне мовлення, логічне мислення; сприяти розвиткові читацького кругозору, аналітичного мислення школярів.

Матеріали до уроку:

1. Історія створення роману «Портрет Доріана Грея»

Свій єдиний роман О. Уайльд написав у рекордно короткий термін (усього за три тижні) на замовлення американського журналу. Уперше твір опубліковано 1890 року. Для окремого видання в 1891 році автор на вимогу видавця додав кілька розділів, аби надати творові «соліднішого» розміру (писати такі короткі романи було не в дусі англійської прози). Цим пояснюється непропорційність окремих частин твору,— зокрема «переломного» XI розділу, куди автор, послуговуючись своєю пам'яттю, увів мало не цілі уступи з різних брошур, антикварних реєстрів тощо.

Відомо, як виник задум роману: одного разу в майстерні свого приятеля Уайльд познайомився з натурником, котрий вразив його досконалістю своєї вроди. «Який жаль,— вигукнув письменник,— що таке славне створіння мусить старіти!» На це художник, погодившись, додав: «Чудово було б, якби він залишався такий точнісінько, як зараз, а натомість щоб його портрет старів і вкривався зморшками». Ця розмова торкалася проблеми, яка ніколи не переставала хвилювати письменника: взаємини життя і мистецтва. Із цією проблемою тісно пов'язана інша: мораль і мистецтво, роль етичного та естетичного в житті. Для Уайльда, як відомо, ці слова були майже антонімами.

Розбіжностей в критичних оцінках роману після появи не бракувало як одразу, так і потім. Сам автор так говорив про свій роман: «Справжня мораль цього твору полягає в тому, що всяке надужиття, так само, як і самозреченість, тягне за собою покару. Тобто, Безіл Голуорд, надміру обожнюючи фізичну вроду, як це робить більшість художників, вмирає від руки того, в чийй душі він породив страхітливий й безтямний марнославність. Доріан Грей, вівши життя в самих тільки чуттєвих насолодах, пробує вбити сумління і цієї миті убиває самого себе. Лорд Генрі Уоттон намагається бути тільки спостерігачем у житті і під кінець виявляє, що ті, хто уникає битви, ще глибше зранені, аніж ті, хто бере в ній участь».

2. Творча робота.

— Проаналізуйте афоризми О. Уайльда, що складають передмову до роману. Подумайте, як вони розкривають образ письменника та головні проблеми твору.

3. Коментар викладача.

- Передмова до роману складається з 25 афоризмів. У них декларується естетична програма автора. Письменник знову застосовує парадокси для викладу власної естетики. У парадоксальному вигляді повторюються основні положення естетизму:

«Митець — творець прекрасного»,

«Розкрити себе і втаїти митця — цього прагне мистецтво»,

«Обранцями є ті, для кого прекрасне означає лише одне — Красу» тощо. Не обминув автор і питання моральності мистецтва, роз'єднавши ці поняття як несумісні:

«Етичні уподобання митця призводять до манірності стилю»,

«Розбещеність і чесноти для митця — матеріал мистецтва».

Проте життя головного героя роману демонструє небезпечність штучного роз'єднання етичних та естетичних принципів.

У тій самій передмові до роману О Уайльд писав: *«Мистецтво — дзеркало, яке віддзеркалює того, хто в нього дивиться, а не все життя».*

Він чудово засвоїв університетські лекції Пейтера, котрий говорив про усталену мінливість життя. Перед смертю автор скаже: *«Життя — не можна писати, життя можна тільки жити».* І у цьому також виявляється парадоксальність мислення письменника.

4. Робота з текстом.

Схема «Сходінки пороку Доріана Грея».

Вмкладач. Ми знайомимося з Доріаном Греєм у майстерні художника Безіла Холлорда, який написав його портрет. Яким ви побачили митця?

Можлива відповідь.

Це художник, захоплювався всім прекрасним, жив у гармонії зі світом, вмів дарувати красу оточуючим. Людина високої порядності й чистоти думки.

Хто змусив Доріана замислитися над прекрасними рисами свого обличчя?
Хто в романі сповідує ідеї гедонізму?

Можлива відповідь.

Ідею гедонізму в романі сповідує лорд Генрі. Він вирішив випробувати теорію на практиці, зокрема на долі Доріана Грея. Отримувати від життя насолоду, чинити так, як хочеш, а не так, як вимагає від тебе суспільна мораль. Дуже спокусливо, тим більше, за свої вчинки, навіть злочинні, ти не несеш ніякої моральної відповідальності. Дорін, не замислюючись, піддався такій спокусі, став на шлях самознищення.

Що зрозумів Доріан, коли побачив свій закінчений потрет?

(Фрагмент фільму)

І ось перша сходинка пороку Доріана Грея – усвідомлення ним власної своєї краси. Що було хибним у його роздумах? З цієї сходинки потрібно було йти вгору, чому ж він вибрав інший шлях?

За вічність молодості Доріан був готовий віддати душу. Хто з відомих вам героїв літератури і за що віддає душу?

(Фауст – за знання.)

Чому людина здатна так легко розлучитися зі своєю душею?

Що таке знання, зовнішня краса, молодість – цим поняттям можна дати більш – менш зрозуміле визначення. Що таке душа – питання вічне. Проблема в тім, що людина не оцінила красу свого внутрішнього світу. Доріана переймається, що роботою художника Безіла Холлорда, його портретом, будуть захоплюватися завжди, а ним самим – лише до появи першої зморшки на обличчі.

Чи зрозумілі для вас хвилювання Доріана?

У вас зараз краса юності, а чи думали ви над тим, що вона мене разом із юністю? Ваше розуміння краси.

Можлива відповідь.

Красу слід шукати і в собі, і навкруги. Важливо навчитись бачити справжню красу, цінувати її, не зосереджуватися на зовнішньому і швидкоплинному, тим більше, що людину характеризує насамперед внутрішня, духовна краса.

Друге випробування Доріана – любов.

Розкажіть цю історію. Кого кохав Доріан – Сибілу чи ролі, які вона майстерно грала в театрі? Розкажіть цю історію.

Можлива відповідь.

Доріан поринув в те море пристрастей і образів, які майстерно грала дівчина в театрі. Він не покохав дівчину на ім'я Сибіла Вейн, йому

сподобалася її гра, костюми, штучні мовлення та погляди. Можна стверджувати, що Доріан захопився бутафорією.

Отже, друга сходинка пороку Доріана Грея – захоплення бутафорією. Який доказ на користь такого висновку можна навести?

Можлива відповідь.

Доріан відштовхнув Сибілу тоді, коли побачив у ній звичайну людину – не Дездемону, не Джульєтту, а дівчину, яка розучилася демонструвати на сцені пристрасті, бо сама вперше закохалася. Але Доріана не цікавила дівчина, її внутрішні переживання.

Які зміни сталися на портреті Доріана після розриву з Сибіл?

Доріан ставить собі питання: «Може в мене немає серця?»

Спробуйте дати відповідь на це питання.

Третя сходинка пороку – самолюбство і бездушність.

Доріан прагнув дізнатись нового. Які захоплення були у Доріана?

Відповідь. Мода, дендізм, містицизм, запахи, музичні інструменти, вишивки і гобелени.

Але ці захоплення для Доріана також були прологом, як результат пересичення. Він намагається пізнати життя з усіх сторін. Яке життя він веде?

Як впливає на оточуючих?

Чому люди, з якими спілкується Доріан, майже без опору підпадають під вплив пороку?

Порок – це інфекція?

Зміст поезії у прозі Оскара Уайльда «Магніт»

Як ви думаєте, чому люди піддаються магнетизму розпусти?

Чому Доріан Грей вибрав саме цю дорогу?

Четверта сходинка пороку – розпуста.

Навіщо Доріан вирішив показати портрет Безілові? Що побачив Безіл?

– «У нього очі диявола!»

Як вигадаєте, чи винен художник у тому, що Доріан став саме таким?

П'ята сходинка пороку – вбивство людини.

Як вплинув на Доріана скоєний їм злочин?

І знову він прямує до кубла розпусти. Що мріє знайти?

Чи можна вилікуватися від страшних спогадів?

Може, опіум?

Які почуття постійно переслідували Доріана?

Шоста сходинка пороку – страх. Чого боявся Доріан?

Що він зрозумів?

Сьома сходинка пороку – вбивство власної совісті, душі.

— Як естетичний ідеал О. Уайльда втілюється в романі «Портрет Доріана Грея»? (У романі абсолютизовано творчість та творчу особистість, протиставлено внутрішній світ людини бездушній, грубій дійсності, проголошується насолода як сенс буття (гедонізм).)

— Назвіть головну проблему твору. (Співвідношення естетичних проблем з етичними законами суспільства. Ця проблема порушується вже в передмові і закінчується описом експерименту над життям головного героя — Доріана Грея.)

— Яку роль, на думку автора, відіграє мистецтво в житті? (Людині вільно теоретизувати, але мистецтву дано право відтинати від тих абстрактних теоретизувань усе наносне, хибне і минуле.)

— Про що попереджає письменник? (Людина не може загравати ні з мистецтвом, ні із життям.)

5. Коментар викладача.

У романі «Портрет Доріана Грея» вирішуються складні філософсько-етичні та моральні проблеми, стикаються різні погляди на мистецтво, його природу, мету. Ці точки зору уособлює художник-естет Безіл Голуорд і гедоніст лорд Генрі. Особливість їхніх суперечок полягає в тому, що вони, відстоюючи засади естетизму, борються не стільки один з одним, скільки разом проти загальноприйнятого, усталеного, традиційного погляду на мистецтво, життя, мораль. Художник Безіл стверджує думку про самодостатність мистецтва. Як митець, він відчуває красу, служить їй, творить її, віддає їй усю свою душу. Лорд Генрі — проповідник насолоди від життя та мистецтва. Практичне ж утілення естетичних ідей у життя уособлює образ Доріана Грея.

Автор застерігає, що бездумне наслідування ідей завжди призводить до краху. Проаналізувавши життя Доріана Грея, можна сказати, що воно є не тільки запереченням зв'язків мистецтва з моральними принципами, як це доводив естетизм, але й доказом головної ідеї письменника про розвиток мистецтва за власними законами, які не збігаються із законами життя

Практично, ідеолог гедонізму в романі лорд Генрі не робить нічого аморального. Навіть Безіл зауважує: «Ти не говориш нічого морального і не робиш нічого аморального». Тобто ні сам по собі естетизм, ні гедонізм не є шляхом до злочину. В романі ми бачимо фантастичний злам сюжету, що створює незвичайність позиції Доріана Грея, який усе переплутав: реальне життя, мистецтво, красу, потворність. І все це ще раз доводить вічну істину: мистецтво має власні закони розвитку, які не можна переносити на людське життя.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку